

ESKİ KUPÜRLERİ OKURKEN: 2

17 ÇUVAL DOLUSU KİTAP PALAVRASİ!

Eski bir yazımda kısaca söz etmiştim; ben 1950'li yılların sonunda 'kart' almadan bir gazetemizin muhabirliğini yapmışım. İki yıl sonra ise İstanbul'da bir derginin 'kartlı' muhabiriydim ama muhabirlik yapmamıştım. Sözü uzatmayalım, şu muhabirlik işini öğrenmemin üzerinden yarım yüzyıl geçmiş. Hatta işi biraz abartırsak, yüzyılımız, değiştirmişiz.

Günümüzde de benim gibi, belki konuları benimkinden daha iyi olan muhabirler var. Bazıları telefon ederek muhabirliklerini konuştururlar, bazıları ise bizzat yanınıza gelerek muhabirlikleri daha iyi şartlarda yerine getirirler.

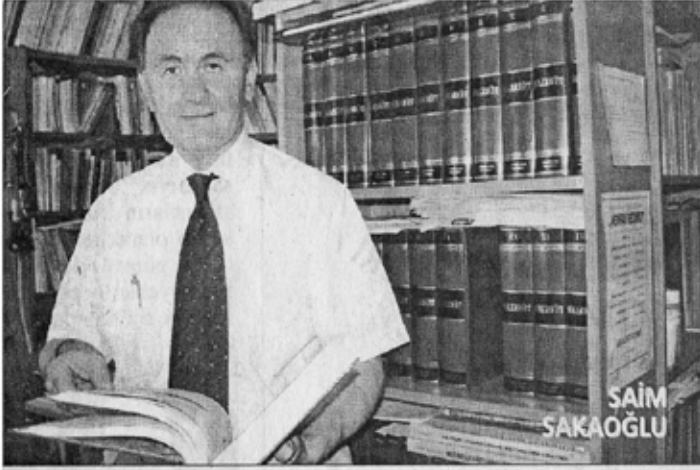
Efendim, Aralık 1994'ten Mart 2006 tarihine kadar, şimdi adı Edebiyat Fakültesi olan Fen-

Prof. Dr.
Saim SAKAOĞLU

Edebiyat Fakültesinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde 'Başkanlık' yaptım. Ancak muhabir gençlerin bana gelmeleri başkanlığım ile ilgili olmuyordu. Ya bir olay ile ilgili olarak görüş almaya geliyorlardı, ya da son zamanlarda ne ile ilgilendiğimi soruyorlardı. Bazıları hazırladıkları haberlerin gazetesinde yayımlanmasıyla veya bağlı olduğu haber ajansının çevrimine girmesiyle ücret alıyordu. Galiba bu tür çalışanlara *kaşeli* adı veriliyordu.

O da, bana göre *kaşeli* idi ve kendince güzel haberler hazırlamak istiyordu. Bir yaz günü geldi. Hâl hatır sorulduktan sonra konuya geçildi. "Yeni bir haber yok." dedikten sonra, "Bu arada Karaca Oğlan üzerine çalışıyorum." deyince muhabirimiz ilgilendi; oradan bir haber çıkarmaktı. Tane tane anlatmaya başla-

17 çuval dolusu kitap

Sakaoğlu'nun evinde 20 bin kitaplık kütüphanesi bulunuyor. Selçuk Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı Prof. Dr. Saim Sakaoğlu'nun kitap aşkı görünenleri hayrete düşürüyor. Okuduğu kitaplardan bilgi edinip araştırma yapan Prof. Dr. Sakaoğlu, 'İlim Çin'de de olsun alın' düsturundan yola çıkarak, yazacağı Karacaoğlan kitabı için ABD'den 17 çuval dolusu kitap getirdi.

Hayata atıldığı günden bu yana 39 kitap yazdığını dile getiren Prof. Dr. Saim Sakaoğlu, "Yazdığım son üç kitap yakında yayınlanacak. Aşk meşk olmasa ve benim içimde okuma arzusu olmasa kesinlikle bütün bunlar olmazdı. Yazın insanlar tatile gider. Ben ise, her yıl tatillerde 2-3 kitap yazarım. Hayatım boyunca araştırdım, okudum ve yazdım. Ömrümün sonuna kadar da okuyup yazacağım" dedi.

"Ömrümü verdiğim" dediği bin sayfalık Karacaoğlan kitabını yakında çıkaracağını kaydeden Prof. Dr. Sakaoğlu, "Karacaoğlan kitabını yazmak ve gerekli araştırmalar yapmak için ABD'den 17 çuval kitap getirdim. Maaşımın yarısı kitaplara gitse de yaptığım işi sevdiğim için üzülmiyorum. İnsanlarımız sigara içecek parayı temin etmesini bilirken kitap okuyacak parayı nedense bulamıyorlar. Bence okumak ve araştırmak isteyen her zaman parayı bulur" diye konuştu. Okuyan insanların mutlaka yazması gerektiğini de vurgulayan Prof. Dr. Sakaoğlu, "Okuduğunuz halde yazmıyorsanız boşa çabalıyorsunuz demektir. Bana göre okuyan insan yazmaya mahkumdur. Bunu için ben bile 39 kitap yazdım. Bunu kitap okuyan her insan yapabilir" şeklinde konuştu.

dım, kızımız da acele acele, başını not defterinden bir an bile kaldırmadan, özel söyleyişle çalaka-lem not almaya başladı.

Konuşmamız 5 Temmuz 2004'ten bir süre önce gerçekleşmişti ki kızımızın hazırladığı haber anılan tarihte yayımlanmış.

Ben, Konya'da yayımlanan *Hakimiyet* gazetesinde haberi gördüm, aşağıda haber aynen verilecektir. 17 ÇUVAL DOLUSU KİTAP.

Bin yıllık atasözümüz 'Eski dost düşman olmaz' sözünü boşa çıkararak, neredeyse 30 yıllık öğrencim, yardımcım ve dostum (!) Yrd. Doç. Dr. Orhan Yavuz da haberin aynı tarihli bir İstanbul gazetesindeki şeklini okumuş. Gürkan Tuzlu kızımızın haberinde nasıl yazılıyorsa adam celallemiş: "Kitabın hazırlanmasında istifa edilmek için Amerika'dan getirilen 17 çuval kitaptan hiç bahis yoktur. Bu kitaplar [yani Amerika'dan getirilenler] kitabın hangi bölümleri için kaynaklık etmiştir?" Adam Karaca Oğlan'ı bilmiyor ki yararlandığım kaynaklardan haberi olsun. Ben ABD'den getirdiğim bir kitap veya makale için yararlandığım yerlerin yanına 'ABD'den getirdim.' diye not mu düşeceğim! Bu nasıl anlayış! Maksat çatmak olunca böyle çılgın görüşler de icat ediliveriyor. Hadi, daha fazla yazıp da garibimi incitmeyeyim.

Konuyu kısaca açalım. Celal-lenen kişi adını anmadığımız gazete haberini okuyunca bayağı bozulmuş. Öyle ya, siz Karaca Oğlan ile ilgili bir kitap yazacaksınız, ta Amerikalardan 17 çuval dolusu kitap getireceksiniz de ki-

tabınızda bu Frenk kaynaklarından hiç söz etmeyeceksiniz... Olur iş değil.

Garibimin kapısını gazeteci mazeteci filan çalmadığı için işin aslını bilmiyor. Öyle ya sizi sürekli bilgisayarın başında çalışırken (!) gören gazeteciler dikkatinizi dağıtmak istememişlerdir.

Önce Bay Orhan bu satırları niçin karaladı? Efendim, ben o aylarda, profesör olmaya layık mıdır, değil midir, diye bir doçent için rapor yazmıştım. Yrd. Doç. Yavuz'un sıkı dostu olan bu zat raporundan rahatsız olunca, herhâlde, kendisini teselli eder düşüncesiyle, 1988'den beri Selçuk Üniversitesinde yardımcı doçent olan dostunun tesellisine ihtiyaç duyar. O da alır eline kalemi (pardon başlar bilgisayar tuşlarını vurmaya), elinde ne kadar iş renkli boya varsa sıvamaya çalışır.

Öncelikle şunu söyleyelim: Biraz bilimden, hele hele Karaca Oğlan'dan haberi olan birisi bilir ki Karaca Oğlan için yazılan kitaplar değil 17, bir çuvalı bile doldurmaz! Gürhan kızımız, çalalakalem yazdığı için ne yazık ki hep yanlış not almış. Zaten o tarihten sonra bu tür açıklamalar yapmadım, kızımız da bir daha ne odama geldi, ne de değişik ortamlarda selamlaştık. Çünkü benim anlattıklarımı yansıtamıyordu. Böylece, koskoca, dünya çapında bir ajans da bu işe alet edilmiş oldu. Ben demiştim ki:

Amerika Birleşik Devletleri'nden dönerken tam 15 adet kocaman çuval dolusu kitap, fotokopi, dergi, ayırbaşım vb.yi

postaya verdim. (17 değil!) Ancak bu çuvallardan biri deniz yolculuğunda kayboldu. (Yani sayı 14'e indi.) Ayrıca bu 14 çuvaldakilerin pek azı Karaca Oğlan ile ilgiliydi. Öyle ya, Karaca Oğlan hakkında yazılanların tamamına yakını Türkiye'de basılı idi. Biz daha çok değişik dillerdeki antolojilerin ve sayısı pek de fazla olmayan makalelerin fotokopilerini almıştık. Gürhan kızımız notlarını karıştırdığı, belki de haber olma ihtimali daha fazla olduğu için başlığı '17 çuval dolusu kitap' (*Hakimiyet*) olarak vermeyi uygun bulduğu için böyle demişti. Doğrusu ben hiç '17' dememişim.

Ancak biri var ki balıklama atlama ustası olduğu için, 17 çuvalın tamamının Karaca Oğlan ile ilgili kitaplar olduğunu sanıvermişti (!) garibim, ne bilsin ki Karaca Oğlan ile ilgili kitap, makale, tez, bildiri, antoloji sayfası, vb. hepsini toplasanız bir ABD Postal Service'inin çuvalını doldurmaz! Ama eminim ki o garibim bunları pek âlâ bilir de bana saldırmak, kankasına yaranmak için böylesine tecâhül-i ârif sanatının arkasına sığınır! Mızrak çuvala sığar mı Bay Orhan?

Yazı hakkında daha fazla bir şey söylemeyeceğim. Ancak, Türkiye'de televizyonun çok pahalı olduğu yıllarda biz onu bile getirmemiştik. O çuvallardakiler bizim için daha önemliydi. Bay'ın birisi içinse belki de başka şeyler daha önemliydi.

Buyurun, gözünüzden kaçan bu habere...

Prof. Dr.
Haşim KARPUZ

YER KÖPRÜ ŞELALESİNDE BİR GÜN

18 Aralık 2011 Pazar günü, İl Dağcılık Temsilcisi Recai Kıcıkoğlu'nun davetiyle üniversitemizden bir grup öğretim üyesiyle Hadim ilçesi Yerköprü Şelalesi'ne gittik. Sebebi ziyaretimiz, şelale ve çevresinde yapılacak çevre düzenleme projesine katkıda bulunmak, doğa yürüyüşü yapmaktı. Bulutlu bir günde, önce belediyenin arkasında toplandık. Teknik heyetin yöneticisi Rahmi Erdem işemizi düşünmüş, mangallar, meyveler, su şişeleri arabamıza yerleştirildi. Sabah 08.30 sıralarında yola çıktık. Çumra'yı geçip Güneysınır-Bozkır yolundan güneye döndük. Habiller köyü yakınlarında bir koyun-keçi sürüsü ile karşılaştık. Durup fotoğraf çektik. Çobanla sohbetimiz sırasında kocaman Kangal köpekleri yanımıza geldi, kendilerini sevdirdiler.

Yolumuz virajlıydı ve devamlı yamaçlardan aşağı iniyorduk. Yol kenarından bir çeşme ve minik cami yanında durunca Göksu'nun mavi sularını gördük, bir baraj neredeyse göl büyüklüğündeydi. Çevrede boz dağların üzerinde beyaz kar adeta bir sınır çizmişti. Dağ eteklerindeki köylerde yüzyıllardır insanlar yaşıyor, teras halindeki tarlaları, vadideki bağları ekip biçiyorlar. Nihayet vadiye indik, ORKÖY'ün meyve için yaptırdığı soğuk hava deposunun önünden geçip, vadinin kırık ve yarıklarla dolu yakın bir terasından fotoğraf çekmek için durduk, şelale ve çevresini görüntüledik.

Şelale bir heyelan sonucu nehrin önü kapanmasıyla oluşmuş. Ancak şelaleyi Göksu Nehri oluşturuyor. Göksu

köprü'nün altından kayalıklardan kendine yol açmış, geçmiş. Esas şelaleyi Yerköprü'ye yakın bir yerden çıkan Karasu oluşturuyor. Karasu yaklaşık 20-30 metreden dökülerek Yerköprü'nün doğusunu beyaz tüllere bürüyor. Çevredeki karstik kayalıklar su ile temas edince kaya çatlakları kapanıyor, kayalar üzerinde katmanlar oluşuyor. Vadini kenarında aslana benzeyen kayalar oluşmuş.

Şelalenin çok güzel bir görünümü var. Yakınındaki kayalar üzerinden suyun akışı, şelalenin sesi insanı etkiliyor, ruhunu yıkıyor. Şelaleler içinde mağaralar olduğunu Recai Bey anlattı. Avrupalı dağcılar buraya girmişler ve olağanüstü etkilenmişler. Şelalenin önünde halkın yüzdüğü göller bulunuyor. Göksu yüzyıllardır başını taşlara vura vura akıyor. Karşı kayalıklar arasında bir değirmen taşı görüyoruz. Demek ki bu çevrede değirmenler vardı.

Nehrin kenarından güneye doğru iniyoruz. Yakınıımızda bir hidroelektrik santralinin tesisleri var. Burada silah sesleri duyduk. Biraz sonra bir grup avcı ile karşılaştık. Recai Bey onlarla röportaj yapıp video görüntülerini aldı. Neyhan Ergene'nin: "Artık tespit edildiniz televizyonda gösterileceksiniz" demesi üzerine avcıların sözcüsü: "Bizim belgelerimiz tam; bizler bilinçli avcılarız" karşılığını verdi. Etrafı inceledikten sonra Karasu'nun kaynağına gidelim dedik. Refik Soylu Bey arabaya inelim, dedi. Biz yürümeyi tercih ettik. Nehir boyunca bağlar içinde yürüdük, daha büyük bir dere ile karşılaştık. Geri dönüp şoseye çıktık. Refik Bey bizi görünce: "Ne zaman büyük sözü dinleyeceksiniz, sa-

kalım...” dedi.

Karasu'nun kaynağı Aladağ'a yağan karlardan besleniyor. İki üç noktadan su fokurduyor. Sertlik derecesi sıfır, ılık bir su; şifa niyetine içtik, fotoğraflar çektik. Daha önce yapılan park-piknik alanına geldik. Burada Konya Özel İdaresi ahşaptan masalar, kulübeler yapmış, yolları parke döşemiş, otomobil park yerleri yaptırmış. Kapalı bir piknik masasında yemeğimizi yedik, çayımızı içtik. Buradaki tesisler her yerde olduğu gibi cahil ziyaretçiler tarafından kirletilmiş; her yere güzelim Göksu'nun kenarlarına pet şişeler, naylonlar atılmış durumda.

Çevrede gezintimiz ve gözlemlerimiz sırasında Recai Bey hepimizle röportaj yaptı. Rahmi Erdem çevre düzenlemesinden bahsetti. Ben de: “Allah'ın bize bahşettiği bu güzelliği bozmadan, çevresini fazla yoğunlaştırmadan, betonlaştırmadan, tabiata

uyumlu bir şekilde korumalıyız” dedim. İncelemeye katılan genç bilim insanları da aynı görüşteydi. Mevcut tesisler biraz artırılabilir, birkaç ahşap köprü ile izleme noktaları, fotoğraf çekim noktaları oluşturulabilir. İnsanların düşme tehlikesi olan kayalık üzerine ahşap korkuluk yapılabilir gibi hususları tartıştık.

İnceleme gezisine Rahmi Erdem, Fadim Yavuz, Recep Karatekin, Ahmet Tuğrul Polat, M.Emin Başar, Zekeriya Şimşir, Murat Oral, Mehmet Anadol, Hasan Hüseyin Ayan, Neyhan Ergene, Refik Soylu, Recai Kıcıkoglu, Necdet Çoban katıldılar. Hem yarı resmî incelemelerde bulduk, hem şelaleyi gezdik. Otuz yıldır Konya'da yaşıyorum. Konya Kültür Varlıkları Projesi kapsamında 300'den fazla köy gezdim, dağcılarla dağlara tırmandım. Yerköprü Şelalesi'ni gezmek bugüne kısmetmiş. İkinci anjiyo ve stentten sonra yürüyüş

yaptım, Allaha şükürler olsun.

Gerek yürüyüşler sırasında, gerekse dönüşte minibüste güzel sohbetlere katıldık, hikâyeler dinledik. Birkaçını anlatıp sıkıcı anlatımımı rahatlatmak istiyorum:

- Refik Bey Tıpta dekan yardımcısı... Aracı birisinin gönderdiği bir hanıma Neyhan Bey ve arkadaşları 40 gün rapor vermişler. Hanım Refik Bey'e teşekkürle uğramış: "Öyle bir mahrumiyet bölgesine tayinim çıktı ki...". Refik Bey sormuş: "Nereye Hakkari'ye mi?" Hoca hanım: "Hayır, Hadim'e demiş." Refik Bey: "Ver o rapora bir bakayım" demiş; raporu eline alınca da yırtmış atmış bir Hadimli olarak...

- Yine Neyhan Ergene Hoca'mız anlatıyor. Bozkır Aygır Gölü'ne gitmişler. Yirmi kişilik bir grup... Haluk Yavuz Hoca gruptan ayrılmış, şu tepenin arkasında çiçek fotoğrafı çekeceğim, diye gitmiş; gidiş o gidiş, gelmiyor. Beklemişler, düdük çalmışlar yok. Buluşma noktasına gelmişler bekliyorlar. Herkes bu kadar olmaz ki, yüzüne karşı söyleyeceğim hakkımızı aldı diyenler olmuş. Tam bu sırada Haluk Hoca çıkıp gelmiş. Neredesiniz 20'niz

birden kayboldu, sizi arıyorum demiş...

- Refik Bey anlatıyor: Ahmet Öksüz belediye başkanı iken ziyaretine gitmiş. Salona geçmişler, bir toplantı varmış. Tenekeci Paşa da gelecekmış, milletvekili seçilmiş. Birden dikkat, komutan diye bir ses duyulmuş, herkes hazır ola geçmiş. Refik Bey oralı olmamış. Tenekeci Paşa siz niye kalkmıyorsunuz deyince, ben nerede ayağa kalkacağımı bilirim demiş. Neyse ki Ahmet Öksüz, Refik Bey üniversitemizin değerli bir profesörüdür demiş, olayı yatıştırmış. Bunun üzerine M. Ali Uz da Refik Hoca'yı destekleyen bir yazı yazmış, ahbab olmuşlar.

- Hamzalı köyündeyiz. Fotoğraf çekiyoruz. Refik Bey anlatmaya devam ediyor. Cumhuriyet'in ilk yıllarında Derehanı'nda yolcuları eşkıyalar soyuyor, öldürüyorlarmış. Bir köylü Atatürk'e telgraf çekmiş. Gizlice hana yerleşen müfrezeler eşkıyaları yakalayıp tenkil etmişler, eşkıyalar bir daha görülmemiş, duyulmamış.

- Dönüş yolunda arabanın önüne geçtim. Rahmi Bey'in verdiği Menengiç meyvelerinden ilk defa yedim. Sarıoğlan'da ihtiyaç molası verdik. 1999 yılında bir kış günü Bozkır Zengibar Kalesi yürüyüşünü (Osmanlı'nın 700. Kuruluş Yılı anısına) hatırladım. Karlı bir günde buraya sığınıp, ısınmıştık. Tesislerin çevresinde özel bölmeler, çömlerler, etnografik araçlar, üzerinde Roma stelleri olan bir sarnıç var.

Konya'ya yaklaşıyoruz. Bir araç kırmızı ışıkta geçti ve önündeki araç hatalı solama yaptı. Neyhan Bey plakasını not etti, bize doğrulattı, notlar tuttu. Meğersem fahri trafik müfettişi imiş. Epeyce trafik sorunlarını konuştuk. Arada bir gördüğümüz hatalı araçları ihbar ettik. "Hocam sarı ışıkta geçti" dedik. O kadar olur, deyip ciddiye almadı.

Hareket yerimize döndüğümüzde hava kararmıştı. Binlerce kuş ağaçlarda cıvıldaşıyordu, vedalaşıp dağıldık. Eve gelirken şelalenin güzelliği gözümün önünden geçti, yorgun ama mutluydum.

VELED ÇELEBİ'DEN HATIRALAR

Dr. Yakup ŞAFAK

Mevlâna Dergâhı son postnîşinlerinden biri olan Veled Çelebi (İzbudak, 1867-1953), Mevlevîlik tarihindeki yeri kadar, Türk dili ve edebiyatıyla ilgili çalışmalarını ile de tanınmıştır. Günümüzde daha çok 6 ciltlik Mesnevi Tercümesi dolayısıyla adı hayırla anılmaktadır.⁽¹⁾

Uzun yaşamı boyunca padişahlardan ilim adamlarına, siyasetçilerden edebiyatçılara kadar pek çok önemli şahsiyetle irtibat kurmuş, basın ve yayın hayatında rol almış, daha sonra da milletvekili sıfatıyla siyaset sahnesinde bulunmuş olan Veled İzbudak, görüp işittiği kimi olayları, fıkra ve nükteler ile bazı anılarını zaman zaman defterlerine ve mecmualarına kaydetmiştir.

Halen Selçuk Üniversitesi Ktp. Uzluk Arşivi No: 107'de kayıtlı bulunan ve Veled Çelebi'den intikal etmiş olan defterlerden birisinde⁽²⁾ yazar tarafından çeşitli şahıslardan duyulan yahut muhtelif eserlerde görülen bazı fıkra, nükte ve hikâyeler yer almaktadır. Bunlardan bilhassa müellifin şahit olduğu yahut doğrudan o olayı yaşayanlardan aktardığı hatıralar ve fıkralar önem arz etmektedir.

Biz bu yazıda Mevlevî çevrelerine dair bazı hatıra ve anekdotları seçerek yeni harflerle aynen sunmayı uygun ve faydalı gördük. Dipnotlarda, müellife ait izahları (VÇ) kısaltmasıyla verdik. Her fıkranın sonunda, o fıkranın mezkûr defterde bulunduğu sayfaları da gösterdik.

FIKRALAR, NÜKTELER, ANILAR

1. Bir sûfi tekyesinde “her tarîkate birkaç esmâ-i ilahîye zikredildiği halde Mevlevîlerin zikri niçin yalnız ism-i celâl olan Allah lafz-ı şerîfi olduğu” fakîrden sorulduktaki, sözü kısa kesmek ve Allah lafz-ı şerîfi cemî-i sıfât-ı kemâliyyeyi şâmil ism-i zât olduğunu bildirmek için “*Eleysâ'llâhu bi kâfin abdehü*”⁽³⁾ âyet-i kerîmesini okudum. Bu zarâfet-i mevlevîyye, huzzârın alkışını da'vet eyledi. (s.18)

2. Bahâriye şeyhi *Hüseyn Efendi* Hazretleri⁽⁴⁾ ara sıra esbak Dâhiliye Nâzırı *Münir Paşa* merhûmun Kuzguncuk'taki köşküne gider, gece kalırdı. (...)

Bir akşam (*Damat Şevki Efendi*'yle⁽⁵⁾) Paşa'ya giderler. O sırada Paşa'nın çıldırması sevdiği zevcesi

(3) Zümer Suresi, ayet: 36. Manası: “Allah kuluna kâfi değil midir?”

(4) Hüseyn Fahreddin Dede (1854-1911) Mevlevî şeyhi, şair, bestekâr ve ney virtüozüdür. Beşiktaş Mevlevîhanesi şeyhi Hasan Nazif Dede'nin oğludur. Veled Çelebi 1889 yılında İstanbul'a göç edince iki yıl Bahariye Mevlevîhanesi'nde kalmış ve Mevlevîhane'nin şeyhi Fahreddin Dede'nin himayesine mazhar olmuştur. Bkz. İbnül-Emin Mahmut Kemal İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, İstanbul, 1930-1941, s.347-350; Nuri Özcan, “Hüseyn Fahreddin Dede”, *DİA*, XVIII, 546-547; V.Ç. İzbudak, a.g.e., s.23 v.d.

(5) “Yenişehirli meşhur şair Avni Bey, Şeyh Hüseyn Efendi'nin eniştesidir. Bu Şevki Efendi de Avni Bey'in damadı olup dergâhta ikâmet eder.” (VÇ)

(1) Veled Çelebi'nin hayatıyla ilgili en önemli kaynak, onun *Hatıralarım* (İstanbul, 1946) isimli eseridir. Eserin ikinci baskısı: *Tekke'den Meclis'e Sıra Dışı Bir Çelebi'nin Anıları*, nşr. Yakup Şafak-Yusuf Öz, İst., 2009 (Timaş Yay.) Diğer kitaplar: Nevin Korucuoğlu, *Veled Çelebi İzbudak*, Ankara, 1994, s.69 v.d. (Kültür Bak. Yay.); Metin Akar, *Veled Çelebi İzbudak*, Ankara, 1994, s.107-122 (TDK yay.). Adı geçen arşiv için bkz. *Veled Çelebi-Ahmed Remzi-Tâhirü'l-Mevlevî, Feridun Nâfiz Uzluk'a Gönderilen Mevlevî Mektupları*, nşr. Yakup Şafak-Yusuf Öz, Konya, 2007 (Tekin Ktb.)

(2) Defterin önsözü 14 Teşrin-i evvel 1318 (27.10.1902) tarihinde yazılmıştır.

Goncaferm Hanım vefat etmiş imiş. Paşa def²-i gam için *Şevki*'den taksim ister; şu manzumeyi okur:

Bir gonca-femin yaresi vardır ciğerimde

Billâhi benim gayrisi yoktur nazarımda ilh. (s.26)

3. Bahâriye Mevlevihanesi'nde neyzen *Çerkes Ahmed Dede* gayet titiz ve merâsim âşığı bir zât idi. Kendisi yakışıklı, uzun boylu olup bülend sikke giyerdi. Bir gün dergâhta fasıl okunurken;

Bir goncaya bir hâra nigâh eyledi bülbul

Derdi iki olduğuna âh eyledi bülbul

manzûmesinin üçüncü mısraı,

Mâtem-zede zannetti görüp dūd-ı siyâhı⁽⁶⁾

iken, fakîrin tertibim ile hânendeler hep bir ağızdan,

Ahmed Dede zannetti görüp sivri külâhı

der demez hemen neyi yere bırakıp "Sizi çapkınlar, sizi katırlar! Böyle güzel bir ahenkte de edepsizliği elden bırakmazsınız." diye başladı söğüp saymaya. Huzzâr, Dede'nin evzâ-ı mahsûsesinden dolayı gülmekten kırıldı. (s.27)

4. Zavallı *Ahmed Dede*'nin maraz-ı mevtinde *Şeyhim Hüseyin Efendi* ile ziyarete gittik. Yanımızda komşulardan biri vardı. Zararsızca okurdu. Dede dedi ki "Kuzum şeyhim! Müsade buyur da beyefendi pesden bir taksim etsin, bir parça münşerih olayım." Merkûm şu nazmı teganniye başladı:

Yatarım pister-i hasrette açılmaz dehenim

Nâ-ümîdim ser-i bâlînime koydum kefenim (...)

Zavallı Dede hüngür hüngür ağlamaya başladı. Biz de pek fena ol-

duk. O (ise) farkında bile değil! (s.27-28)

5. Bir sabah Silahdar Ağa Çayırı'nda şeyhim adı yukarıda geçen *Hüseyin Fabreddin Dede* ve urefâyı mevleviyeden *Hacı Râtib Bey*⁽⁷⁾ ve birkaç ihvan ve *Ahmed Dede* yemek yiyorduk. *Ahmed Dede* muhallebiye dehşetli bir hücum gösterdi. Hizmet eden *Sâdi* namında bir matbah canı da buna hayran hayran bakarmış. *Hacı Bey* dedi ki "*Ahmed Dede!* Muhallebi elvedâ çekiyor; *Derviş Sâdi* de sütüne havâle ediyor." (s.28)

6. Bir gün *Hacı (Râtib) Bey* giderken eizz-i chibbâsından *Aziz Bey*, merkeb-süvâr olduğu halde geliyormuş. *Hacı Bey* yanına sokulunca eşek, başını *Hacı*'nın eline uzatmış, koklamış. *Aziz Bey*, "Korkma Hacı, elini öpecek!" deyince derhal *Hacı Bey* elini merkebe uzatıp "aziz ol, berhudâr ol!" demiş. (s.29)

7. Mezanne-i fukarâ-yı Mevleviyeden Burdur şeyhi *Kalender Dede* sîne-sâf, müstağrak, abdâl-meşreb bir zât imiş. Bir vakit dergâhın evkâfını tanzim için İstanbul'a gelmiş. Cennet-mekân *Sultan Mecid Efendimiz* muhibbân-ı Mevleviyeden arayıcı, gönül alıcı bir padişah olmakla nüdemâsı *Kalender Dede*'yi arz ederler. Zevcesi *Cennet Hanım*'ı pek sevdiğini ifade ederler. Hazret-i Padişah, Dede'yi huzuruna celbeder. Biraz aşağı yukarı söyleyip münbasit olur. Ez cümle şöyle muhavere ederler:

Sultan Mecid: Cenneti kime bıraktın?

Kalender: Dergâhın emektar bakkalı *Kirkor* kulunuza.

Sultan Mecid: A dede, başka bir adam bulamadın mı?

Kalender: Padişahım, ondan daha göğsü imanlı adam göremedim ki...!(s.53)

(6) "Dördüncü mısra: Bir âh ile güzârı siyâh eyledi bülbul" (VÇ)

(7) Hacı Râtib Bey için bkz. İbnülemin, a.g.e., s.1381-1387.

8. *Sultan Mecid* merhum meşhur mesnevîhân *Hâce Hüsam Efendi*'yi⁽⁸⁾ görmeye müştak imiş. Bir gün sarayının önünden Hoca Efendi'(nin) geçtiğini söylemişler "Ah görseydim!" buyurmalarıyla mâbeyincilerden biri hemen koşup Hoca Efendi'ye yetişerek "Hoca Efendi! Efendimiz sizi görmek arzu buyuruyorlar. Lütfen geri dönünüz; yine sarayın önünden geçiniz de Efendimize haber verelim. Sizi temâşâ buyursunlar" demekle hid-detli ve pervâsız olan merhum, ak sakalını eline alıp der ki:

- Evlat! Şu sinn ü sâli katettik, muttasıl gidiyoruz. Henüz menzil-i maksûda vâsıl olamadık. Haydi, evladım işine git. Biz geçtiğimiz yola tekrar geri dönmeyiz! (s.70-71)

9. Yenikapı Mevlevihanesi şeyhi *Osman Efendi*⁽⁹⁾ merhumun, ism-i celâlin yekâvâz, yekâhenk olarak çekilmesi hususuna merakı varmış. Bir dervîş İsm-i celâli bozunca elini dizine vurarak usûlune dâhil edermiş. Hatta bir aralık ism-i celâl hücresine kudüm getirmiş.

Yine bir gün ism-i celâl esnasında bir dervîş fevkalâde bozmaya başlamış. Elini dizine vurmuş, anlamamış; yüzüne bakmış aldirmamış; sesiyle işaret etmek istemiş, dinlememiş; elindeki gayet zıkıymet tesbihi yüzüne atınca dervîş hiç fütursuz tesbihi alıp "niyazlar kabul ola" diyerek kohnuna koyduktan sonra, yine eski bozuk ism-i celâline devam eylemiş. (s.78)

10. Kasımpaşa Mevlevihanesi şeyhi *Kadri Efendi*'nin mahdûmu, bir mukabele günü incir içine habbû's-selâtîn koyup somatta bütün dervîşlere yedirmiş. Esnâ-yı

mukâbelede neyzenbaşıda veca' başlamakla yanındaki neyzeneye, "Birader sen bu taksîmi ikmal ediver" deyip savuşmuş. Ba'dehû bir aralık semâzenbaşı, bir ihtiyar dedeye "Aman kardeş! Fena veca' sıkıştırdı. Ben duramayacağım, sen bakiver" demiş, o da sıvışmış. Mutriplerden bir ikisi birbiri ardınca gitmişler. Semâzenler, kimi semâi bozarak, kimi selâm başında gitmeye başlamışlar. Bir kere yol olunca bir parça karnında münasebetsizlik hisseden "Acaba lokmadan zehirlendik mi?" gibi merak ederek dağılmaya başlamışlar. Şeyh Efendi, postta bir aralık iki tarafına bakıp oğluna hitaben "Şemsi oğlum, galiba sen ile ben kaldık!" deyip oğlu "Eyvallah efendim!" deyince "Bari biz de gidelim... Dem-i Hazret-i Mevlâna, hû diyelim hû...!" deyip çıkmış gitmiştir.(s.78-79)

11. Sadr-ı esbak *Halil Rifat Paşa* Sivas valisi iken zurefâ-yı Mevleviyeden Sivas(ta) *Dervîş Niyazi* ile şöyle bir muhâvereleri olur: [Paşa-yı müşârun ileyh Tarîk-i Bektâşi'ye mensup imiş.]

Rifat Paşa: Dede, *Hazret-i Mevlâna* mı kuvvetli yoksa Hacı Bektâş-ı Velî mi?

Niyazi Dede: Uzunçayır'da⁽¹⁰⁾ güreş tutturmadım! (s.83)

12. Meşhur Dede Efendi'nin şâgirdlerinden bir *Eyüplü Mehmed Efendi* var imiş. Dede Efendi yeni bir kâr, nakış ve sâire besteledi mi hemen Mehmed Efendi'ye meşk edermiş. *Mehmed Efendi* güzelce öğrendi mi Dede Efendi sevinir ve:

Bir beste daha kumbaraya attık! dermiş. Çünkü *Mehmed Efendi*'nin hâfızası çok sağlam imiş. Hıfzettini bir daha unutmazmış. (s.90)

Hepsine rahmetler dileriz, ruhları şâd olsun.

(8) Eyüplü meşhur Mesnevîhan, Hâce Hüsameddin Efendi (ö. 1864) hakkında bkz. Abdülbakî Gölpinarı, Mevlânâ'dan sonra Mevlevilik, İstanbul, 1953, s.321.

(9) Son devir Mevlevî büyüklerinden Osman Salâhaddin Dede (ö.1887) için bkz. Sezai Küçük, Mevlevîliğin Son Yüzyılı, İst., 2003, s.122 vd.

(10) "Uzunçayır, Sivas Mevlevîhanesi civarında teferrüçgâh bir meydandır." (VÇ)

UTANÇ DUYANLAR İÇİN

Düşünün ki bu insanlar hiç bilmek istemedikleri, benimseyip sevemedikleri, arafta kalıp yabancılaşıp küçümsedikleri, aşağı gördükleri bir çevrede.. muhtemelen içsel bir sürgün cehennem hayatı yaşamışlar.

Yahut “verili nimetler” içinde yaşalar keyif çatsalar, şampanyaları patlatsalar, saltanatlı mekânlarda kalsalar, zevk içinde dünyaya “kapatsalar da”.. daima horla(mışlar).

Karabasan/karasaban(!) yaşantısını paylaşmayıp, teknolojik oyuncaklarıyla pilli kurgulu eğlenceli “adacıklarına”, “ikiz babil kulelerine”, batı kıyılarına AB(D) sahillerine çekilmişler.

Kalpleri başka yerlere.. değiştirmekten artık kararlı, elleştirmekten yapış yapış kalmış kimliklere ait olmuş.

Esasen “aydınlanmanın” yüzünü bile görmemişler. Muvakkaten yaşamış, iğreti gelmiş ve delik deşik gitmişler.

Büyük ruhları, yollarını izlememiş; delilleri görmemiş, gününe güneşine tabiatına yad.. uyur gezer, yersiz yurtsuz avuntusuz ve onursuz gezinmişler.

Vahşi savaşlardan “hürriyetle” yükselmenin, bir imparatorluk suuru taşımanın, soylu bir mirasa

sahip çıkmamanın, devlet kurma ve millet oluşturmanın, “vatanlaşmanın” sevincine, şerefine..beka duygusuna ermemişler.

Görünen bedenleri kendinin değilmiş, estetize(!) edilmişler.. yüreklerini “egemen modern barbarların” ayaklarının dibine köle(mence) sermişler.

Ariyet ruhlarını, “reklâmın iyisi kötüsü olmaz” deyip, İblisçe fütursuzca sergilemişler.

Askeriymiş, şehidiymiş, dirisi gazisiymiş, köpek(lerinin) ölüsü kadar ilgilenmemişler.

Kelimelerimizi hiç söylememiş, değerlerimizi itelemiş, insanlarımızdan aslında nan(körce) tiksinişmişler.

Başka “havalara” çalmış.. Çarpılmış, çarpıtılmış ve çarpmışlar. Esasen yegâne, “modernizmin kerrat cetvelini” sökmüşler.

Ezgilerimizi, marşlarımızı bir kerecik yürekten dillendirmemiş.. mevzun camilerimizin önünden başı düşük, titrek ürkek gölgeler halinde geçmişler.

Bayrak kırmızısının ihtişamına bir defa iç geçirterek, kalpleri ıslak dönüp bakmamış.. ebruli çiçekleri koklamamış, bayram neselerini içmemiş, beraberliği hiç bilmemişler.

En hayatî desteklerden mah-

rum, varlığını inkâr, imanını iç eden ödlele adamlar...

“Utanç” içinde gizli atalar aramış, rahmanî kökleri tanımamış, birliğı dirliğı esenliğı anlamamış, “gönüllerince” kucaklamamış.. üstelik behresiz bestesiz(!) çalgısız çengisiz, “Acı deniz’de” seyir derinliklerine(!) inip, yekten “düşük”.. –biz ermeniyiz falanız festekânız diye- garabetlere efsanelere dalmışlar.

Bu topraklarda hiç gülmemiş, sevdalanıp yanmamış.. kalp kalbe, omuz omuza, yan yana ve sırt sırta dayanmamış, güvenmemiş.. gelenekten ezeliyetten güçlenip, istikbale istiklâle el vermemiş yürümemişler.

Zehir saçan eylemleriyle, zehretmiş kibretmiş cebretmiş ve halt etmişler.

Gerçeksiz.. lezzetsiz.. mihenksiz.. sûretsiz.. çizgisiz yaşamlarında..ölü şeyleri, cansız nesnelere ve perperişan hayalleriyle, “karabaş* kopil ruhlariyla” havalan(dırıl)ıp (durmuş)lar.

“mahpus akıllariyla” mevcudiyetimizden, hüviyetimizden

“utanç” duyduklarına, kabullene-meyip; bir de tahkir başta, sürekli her çeşit çirkinliğı, kendi sıfatlarını bize toptan kondurmaya çalıştıklarına göre..

Onlara “Ne olursan ol gene gel!” diyemiyoruz.

..dibine kadar hak ettikleri, ait oldukları yere gitmekte serbesttirler.

Utaniyoruz...

*Karabaş: “kısa dayanıklı sert buğday”

BU DENEMEYE DAİR NOT

Hüzeyme yeşim Koçak Hanımefendinin yukarıda okuduğunuz denemesi, şimdiye kadar okuduğumuz en güzel metinlerden biridir. Millî hassasiyetimizi bu kadar dokunaklı bir şekilde dile getiren bu edebiyat şaheseri için yazarı kutluyor, aynı paralelde daha güzel ürünlerini bekliyoruz.

Edebiyat Otağı

Edebiyat Otağı Dergisi,
sayı:24, 2007

Aczimin Giryesi

Yalnız yürümek...

Hak yoldaysan tek başına kalsan da dönme,
Çıkarıcıların tatlı sözlerine kanma.
Büyük insanlar hep yalnız çıktılar yola
Ve başardılar, lâkin kolay oldu sanma...

Ahmet Şerpi

Hatice TEKİN

TAVŞANAYAĞI (Hikâye)

Kısa bir bekleyişten sonra hareket ettik. Şimdi bir an önce gişelere varmak istiyorum. Otobüsün o daracık yerden geçmesini, dıt sesiyle tekrar hızlanmasını nedense çok seviyorum. İşte o zaman şehrin gürültüsünden evin karmaşasından kurtulup yeniden doğacağım.

Özgürüm artık. İstedğim her yere gidebilir, istediğim her şey olabilirim. Gözlerimi kapayıp zihnimi açıyorum. Geçmiş dalgalı bir deniz. Ne yapmalı, hangi anıma sahip çıkmalıyım? Bilmiyorum. Ya içine atlayıp kararsızlık denizinde boğulacak ya da kıyıdan bir tane tutup şansına güveneceğim. Uzattıyorum ellerimi. Avuçlarıma soğuk bir kış gecesi değince ürperiyorum. Ama hoşuma da gidiyor. Çünkü otobüsün içi çok sıcak...

Yıl... Bilmiyorum ama küçüğüm. Yaşım beş ya da altı. Yataktayım. Annemin elinden düşürdüğü küreğin sesine uyandım. Şimdi odamın açık duran kapısından onu seyrediyorum. Acelesi var. Bir yandan gürültü yapmanın verdiği sıkıntıyla alt dudağını ısıyor, bir yandan da kaldığı yerden işine devam ediyor. Sobanın ağızı, doymak bilmez bir iştahla açık bekliyor. Onu kömürle doyurmaya çalışan annem, yeterli bulmuş olacak ki odunlara uzanıyor. Şimdi de kibrit kutusunu almaya gidecek. Oynarken evi yakarız diye kutuyu dolabın üzerine saklıyor. Yüksek olduğu için alamayaçağımı sanıyor. Kardeşim alamaz tabii, ya ben?

Arkamdaki yolcu horluyor. Yok, yok horlamıyor da sanki elektrikli testere kullanıyor. Birileri dürtüklese şu adamı...

Sanırım o geceyi hatırladım. Hatta saatini bile. Babam yatmadan önce: "Hanım 3.50'de başlıyor, uyuyup kalmayız değil mi?" diye sormuştu. Demek ki beklenen saat geldi.

Kibrit kutusundan bahsediyordum değil mi? Onu fırsat buldukça sakladıkları yerden

alıyorum. İçinden kibrit eksilmediği için annem hiç farkına varmıyor. Zaten derdim ateş yakmak değil. Kutuyu elimde tutmak, kabartmalarını incelemek benim için yeterli. Bunu onlara da söylüyorum ama bana inanmıyorlar ki.

Bu parlak gümüş kutunun üzeri kabartma motiflerle süslü. Ön yüzünde bir balerin var. Onun kısa kabarık elbisesini, incecik bacaklarını seyretmeyi çok seviyorum. Bir de ayak parmaklarının üzerinde düşmeden nasıl durabildiğini merak ediyorum. Geçen bayramda onunki gibi bir elbise istediğimi söyledim anneme. "Olmaz" dedi. Çok üzüldüm. Keşke ben de bir balerin olabilseydim.

Annem küreği, kömür kovanını alıp dışarı çıktı ama dönecek. Sobanın altındaki mermerin tozunu, tavşanayağıyla temizleyecek. Ondan çok korkuyorum. Birkaç gün önce babam onu eve getirdiğinde gazete kâğıdına sarılmış bir hâldeydi. Paket yumuşacık olduğu için meraklanıp açmıştım. Bembeyaz tüyler ve kanlı kemik ucu...

Ben bağıınca annem elimden alıp sobanın altına koymuş, aynı boyda ama kömür tozuyla simsiyah olan eskisini de çöpe atmıştı.

Her gün mermeri temizlediği, benim fırça zannettiğim şeyin bir tavşanayağı olduğunu o zaman öğrendim. "Neden" diye bağırdım avaz avaz. "Neden kestiniz zavallının ayağını. Şimdi nasıl yürüyecek?" Bana yine güldüler.

Ya babaannemin söylediğine ne demeli? "Büyüklerinin yanında uzanıp yatanların ayakları, işte böyle kesilir. İbretiâlem olsun diye..." Hiç sesimi çıkarmadım. Beni kastediyor, biliyorum.

Geçen akşam televizyonda gördüğüm kadının gibi şarkı söylüyordum. Eteklerimi sallaya sallaya "Hanım gider, sen gidersin/ Gündüzleri çaydan çaya/ Gece olur, davetlisin/ Ya dine-

ye ya baloya... Diyor, sonra da "Hey Lüküs hayat, lüküs hayat/ Bak keyfine yan gel de yat..." Nakaratıyla kendimi kanepeye bırakıyordum. Nedense çok kızmışlardı. Hem büyüklerin yanında ayaklarını uzatıp yatmak, hem de bu tür şarkıları söylemek hanım kızlara uygun değilmiş.

Zavallı tavşancık...

Sobanın boruları ısındıkça çatırdıyor. Annem bir elinde ocakta demlediği çay, diğer elinde küçük süt tasımla mutfaktan dönüyor. İkisini de sobanın üzerine yerleştiriyor. Onlar çay içerken, ben süt içeceğim. Isınınca sütün üzeri yine kaymak tutacak. Ben yüzümü buruşturup "İçmem böyle" diyeceğim. Onlar kızacaklar. "Kaymakla bal yiyorsun ya, işte aynı kaymak bu kızım, hadi iç" diyecekler. Ama o başka, bu başka. Sütü güp güp içerken, boğazıma yapışp midemi bulandırıyor...

Babam da uyandı bu arada. Fısıf fısıf konuşuyorlar. Yoksa beni uyandırmayacaklar mı? Neyse sonunda yanıma geldiler. Kardeşimin uyanmaması için çok sessiz olmalıyım.

Üzerimdeki yorganı açtığıma açacağıma pişman oluyorum. Buz gibi hava ensemin ısıtıyor. Salona koşuyorum. Soba gürül gürül yanıyor ama önce kendisini ısıtıyor.

Annem kahvaltı sinisini getirdi. Sırtıma da pembe battaniyemi koydu. Babam televizyonu açtı. "Daha başlamamış" dedi. Biz kahvaltımızı yaparken ekranda sadece bir yazı görünüyor. Okuyamıyorum ama biliyorum. "Muhammed Ali" yazıyor. Babam günlerdir bunu konuşup duruyor. "Gözünü sevdiğim medeniyet. Ta Amerika'daki müsabaka iki saat sonra tak karşımızda" diyor. Medeniyetin kim olduğunu bilmiyorum.

"Niye gece yapıyorlar baba? Diye soruyorum. "Bizde gece ama orada gündüz kızım" diyor. "Güneşimizi niye onlara veriyoruz baba, hep bizde dursun?" diyorum, bana yine gülüyorlar. "Güneş çok sıcak kızım, tutamayız. O istediği yere gider" diyorlar. Yorulup susuyorum. Nasıl olsa büyüklerin, her soruma verecek bir cevapları var.

Sırılsıklam oldum. Muavini çağırıp otobüsü biraz havalandırmalarını istedim. Bir şişe de soğuk su.

Yarısı benim üzerime, kalanı yanımdaki

kızın bacağına abanmış kara bir şey var. Yandaki sıkı sıkıya kavramış ensesinden. Karanlıkta gözüm de pek seçmiyor. Parlayan bir nokta görünce kedi sandım önce, tombulca. Sonra bacağımlı kıpırdattım, kaçmadı. Bir de miskin yaftası yakıştırdım hayvana. Neden sonra fark ettim; çantasıymış.

Babam koltuğuna geçtiğine göre galiba zaman doldu. Müzik sesi ile birlikte ekranda bir sürü insan beliriyor. Çoğunun yüzü kara. Babama soruyorum. "Onlar zenci Allah öyle yaratmış" diyor. Herkesin yumrukları havada. Bağırıyor, bir şeyler söylüyorlar. Ortada iplerle ayrılmış bir bölüm var. Çok büyük değil. Sürekli zıplayan birisini gösterip "Baba adam külötle gelmiş" diyorum. Bana yine güllüp "Onun adı şort" diyorlar. "Ben de giyebilir miyim?" diye soruyorum, susuyorlar. Anlaşılan bunu da balerin elbisesi gibi giyemeyeceğim.

Annemin elime tutuşturduğu süt tasıma bakıyorum. Kaymaklanmış üzeri. Bunu fark eden annem, çatalla topladığı kaymağı bir parça ekmeğin üzerine koyuyor. Biraz da toz şeker serpip "Böyle olursa seversin" diyor. Severim ya... Ağzımı kocaman açıyorum.

Zil sesi ile birlikte iki adam birbirine vurmaya başlıyor. Ekranda görünmeyen birisi var. Acele acele bir şeyler anlatıp sürekli "Kelebek gibi uçar, arı gibi sokar" diyor. "Kelebek nerede?", "Arı kimi sokacak?" diye soruyorum ama hop oturup hop kalkan babam, beni duymuyor.

O iki adamın kavgasını nasıl da merakla seyrediyor. Peki, ben kardeşime vurunca niye kızıyor.

Yeniden zil çaldı. Adamlar aniden dövüşmeyi bırakıp köşelerine gittiler. Başımı annemin dizine koyup "Baba ne zaman bitecek" diye soruyorum. "Daha çok var kızım, bu ilk raunt" diyor. Söylediklerinden hiçbir şey anlamıyorum ama olsun. Pembe battaniyemin altında, rüyalarım beni bekliyor.

"Bolu Dağı dinlenme tesislerine hoş geldiniz. Otobüsümüz yirmi dakika ihtiyaç molası vermektedir. Yolcularımızın bu süre sonunda yerlerini almaları rica olunur."

Otobüs sıkıntılı yükünü boşalttı birer birer. Ben de katıldım aralarına. Temiz hava herkese iyi geldi. Şimdi bir bardak çay lazım. Tavşankanı bir bardak çay.

OLTA İLE HELVA TUTMAK

Bu yıl kış kışlığını gösterdi ve Konya hasret kaldığı pamuk yorganına sık sık büründü. Bu manzaranın, fakir fukaradan gayri, başta çiftçiler olmak üzere, pek çok meslek erbabı ve zevk ehlinin yüzünü güldürdüğüne tanık olduk. Özellikle hasta avcı tanışlar, karın dinmesini dahi bekleyemeden, kulaklarından hiç gitmeyen davetkâr tavşan seslerine icabet ettiler. Bizim kışta kıyamette, kırdı yazıda taban eti yeme hevesimiz yok. Ya?.. Şu havaları kacırmadan, bir akşam –isterse olayla tutulmuş olsun- bir tepsi kenevir helvasına konsak bize yeterdi.

Konyalı olmayanlar için tekrar vurguluyorum: “Evet, kardan abasına bürünerek misafirimiz olan bu kara kış, aynı zamanda Konyalıların oltaıyla helva tutma mevsimidir.”

*

Zaman, tam böyle bir mevsim... Mekân, kerpiçten bir Konyalı evinin, hayatına bakan ve hâne halkından gayri, hısım akrabadan birkaç aileyi de alacak büyüklükteki oturma odası... Vakit, yatsı sonrası... Kişiler, kızılı oğlanlı çocuklarıyla dedeli nineli tam bir Konyalı aile...

Odada, beyaz tenteneli kıl dokuma “çezme”lerin örttüğü halı yastıklar, madalyonlu Sille halısını

çepe çevre çevirmiş. Odanın alt tarafında, kapı hizasında, siyah sacdan bıçkı tozu sobası imil imil yanmakta. Sobanın üstündeki lacivert emaye çaydanlığın içindeki kaynayan suyun tıkırtısı, dışarıdaki keskin rüzgârın ürpertici ezgisini bastırıyor. Odanın başköşelerini evin birinci ve ikinci kuşak büyük erkekleri zaptetmiş. Çay hizmetine bakan anne ile evin büyük kızından gayrisi hiyerarşik bir yapı içinde yukarıdan aşağıya yün minderlere kurulmuşlar. “Kurulmuş” sözün gelişi. Bu oturuşta hiç ayak tabanı görülüyor. Hatta ailesinin maişetini üstlenen evin ikinci kuşak büyüğünün, dükkânında sabahtan akşama kadar ağır gövdesini taşıyan ayaklarının zonklatmasına aldırılmadan bir dizini kırıp diğerini altına alarak oturması atasına saygının nişanesidir.

Ailenin ikinci kuşaktan reisi, unutulmak üzereyken son anda akla gelen bir malumatı aktaranlara mahsus bir yüz ifadesiyle derin sessizliği bozuyor: “Nesibe, yarın akşama oğlan gardaşın gelceklermiş. Senden mutlaka bir genevir helvası ister, ona göre!..” Bu havadis, evin gelinin yüzünün ifadesinde bir farklılık oluşturmuyor bile. Kaynana, kaynata huzurundaki gelin ciddiyetiyle ve alçak bir ses tonuyla: “Hoş gelsin, sefalar getirsin... Yiyeceği genevir helvası olsun bitek gardaşımın...”

Ertesi akşam yatsı suları... Kenevir helvası pişmiş, küçük tepsilere taksim edilmekte. Anne, gelinlik çağı gelmiş kızına dönüp: “Gızım, bunları birer birer al götür, hayadın, Zekiye abangilin geçedeki duvarının dibindeki kar kürtüğünün üstüne sırala.”

Hayatın bu kesimi kuzdur ve jilet poyrazdan gayrısına kapalıdır. Yüksek bahçe duvarı, komşu evleri birbirinden saklasa da kenevir helvasının kokusunun sirayet etmesini önleyememiş olmalı ki, komşu evin sahibesinin sesi akşam karanlığını ve keskin poyrazı aralıyor:

– Nesibee!.. Bana haber vermeden genevir helvası mı bişirdin gız guruya galasıca...

– Napıyım Zekiye gı?.. Oğlan gardaşım arzu etmiş de, onnara bişirdim.

– Age bizim hakkımızı...

– Yiyeceğın helva olsun bacım da evde bekmez galmamış; gönder bekmezini sana da bişiriviriyim,

elim de mi galacak ak gardaşım.

Muhaverenin burasında çarpık bacaklı Skoda pikabın kornası duyulur.

– Ana’ gızım goş gapıyı aç, da-yingil geldiler.

*

Sıradan bir akraba oturması... Selâmlar, hâl-hatırlar, hoş beşler... Kahveler, çaylar içilmiştir. Nihayet beklenen an gelir ve kişilik sofraya çiti odanın ortasında yerini alır. Sofra çitinin ortasına konan kırmalı sini altının üzerine büyük bakır sini yerleştirilir. Sonra da mısır patlağı, közlenmiş kestane, kayısı kurusu, pestil, incir, iğde, kırık leblebi, kuru üzüm, asma divlek tabakları... Eller siniyi kaplayan tabaklara bir bir uzansa da, ellerde bir isteksizlik hâkimdir. Zira bütün gözler kenevir helvalarındadır. Durumu sezinleyen anne, büyük kızına seslenir:

– Hadi gızım, mutfaktan bir sini aldığınla karın üstüne koyduğun helva tepsilerini al da gel.

*Kenevir helvası
(Fotoğraf: Saime Yardımcı Arşivi)*

Evin büyük kızı olmayı kanık-sadığı her hâlimden belli kızcağzı, hemen yerinden fırlıyor. Kısa bir süre sonra da boş tepsiyle odadan içeri dalıyor. Korkudan fal taşı gibi açılmış gözleriyle soluk soluğa annesine:

– Anne gı, bizim helva tepsi-lerinden biri yok.

– Git eşşek sıpası, o tepsiler nere gidecek?.. Garantlikta sen iyi bakmadın. Goyduğun yerlere iyice bak da al getir.

Kısa bir süre sonra kızın sesi bu kez hayattan gelir:

– Anne bi gelivir!

Hasbinallah, terennümü ile anne canı sikkın sofradan kalkıp dışarı çıkar.

Kızı doğru söylemektedir. Kenevir helvasının iki tepsisi adeta sır olmuştur. Artık kalanlarla yemekten başka çare yoktur.

*

Ertesi gün kuşluk vakti. İki komşu kadın da aynı anda bahçe duvarı önündeki karları süpürmeye çıkmasınlar mı... Selâm ve hâl hatırdan sonra Zekiye Hanım alaycı bir ifade ile komşusuna seslenir:

– Genevir helvan da pek nefis olmuş gız Nesibe.

– Gız Zekiye, yoksa...

– Evet ya ne sandın?..

– Naha gözü kör olmayasica... Ana, gız dün gece ecinnilere eriştiğimizi sandık. Meğerise... İyi de gardaşım gecenin altında o goca duvarı ses etmeden nasıl aştınız?

– Ne duvar aşması?

– Ya?..

– Garantlikta garın altından iğ gibi irice bi Sarıcalar daşı buldum. Bunu gınnapa sıkıca bağlayıp sizin

genevir helvası tepsilerinden gözüme kestirdiğim birine salladım. Biraz bekledim, helva donunca da yavaşça çektim... Dur tepsini getiriyim.

Carıca bahçe kapısında kaybolan Zekiye Hanım, çok geçmeden boş tepsi üzerinde içi pekmez dolu koca bir tas olduğu hâlde geri döner.

– İşte emanetlerin bacım, hakkınızı helal idin n'olur!

Nesibe Hanım pekmez tasını almak istemeyerek:

– Gaç gardaşım sen benim akşamki lafıma ne bakan; helal olsun, helal olsun.

Biraz itilip kakılmadan sonra pekmez sahanı gitmesi gereken evin yolunu tutar.

*

Bu kurmaca anekdotu, meraklısına, Saime Yardımcı Hanım'dan bir kenevir helvası tarifıyla noktalayalım.

Malzemeler:

Yarım kg kenevir

Dört su bardağı pekmez

100 gr ceviz içi

50 gr leblebi

Yapılışı:

Kenevir ayıklanıp tavaya konularak kavrulur. Pekmez tencereye konup kuvvetli ateşte kaynatılır. Kavrulan kenevirler kaynayan pekmeze ilave edilir. Kenarlı bir tepsiye toz hâline gelmiş leblebi serpilir. Pekmez koyulaşınca bu tepsiye dökülerek üzeri ceviz içiyle süslenir. Kar üzerinde soğutulan helvalar istenilen biçimlerde kesilerek servis yapılır (Yahut küçük bakır tabaklara dondurulan helvalar tabağıyla da servis yapılır).